

Novel·la Jordi Capdevila

Radiografia de l'Andorra

No és una novel·la negra, encara que el seu autor insisteixi en el protagonisme del ja popular oficial de la policia andorrana Andreu Boix. Un agent que va iniciar les seves aventures en la novel·la *Blau de Prússia*, guanyadora del premi Carlemany el 2006.

Què hi fa un agent d'un país d'estar per casa en un relat de novel·la negra? Ben poca cosa. No es pot oblidar que les trames del gènere policial s'han gestat sempre en els baixos fons d'alta delinqüència dels països més desenvolupats. L'exemple més significatiu el tenim en la novel·la negra nord-americana de fa un segle, pare i mare del gènere. Una narrativa que sol representar una atmosfera asfixiant de violència, por, injustícia, inseguretat i una tradicional corrupció del poder polític, a més d'una crítica nítida a les desigualtats socials. I sempre protagonitzada per personatges sense escrúpols, tant entre els delinqüents com pel bàndol de les forces de l'ordre. Els bons solen ser els investigadors casuals i independents. I en els darrers temps, després d'un cert protagonisme de la narrativa negra mediterrània, que agrupa escriptors italians, grecs i catalans, com Manuel Vázquez

Montalbán, sobretot la novel·la negra escandinava, amb Henning Mankell, que obre un camí profund de denúncia social, i els *best-sellers* de la trilogia de Stieg Larsson, que porta la baixesa moral, individual i col·lectiva, d'unes societats fins ara modèliques a uns extrems límit. Un model que ha deixat escola als països nòrdics.

Un gènere que vol introduir Albert Villarro en l'escenari d'un país petit i bucòlic com Andorra, on tothom es coneix, un país que es regeix per unes lleis medievals, però que es troba immers en el món global. Fins i tot ha acceptat deixar el negoci de ser un paradís fiscal per salvaguardar els ingressos il·legals de fortunes alienes. I encara en són més, de diminutes, les màfies del crim i les forces per combatre'l. Només s'ha de dir que les accions més il·legals que creixen ara continuen sent el contraban de tabac i licor. Una activitat que ha augmentat perquè s'ha convertit en l'únic recurs per sobreviure de persones que han perdut la feina a l'altra banda de la duana.

Davant d'aquest panorama, Albert Villarro ha trametat la seva novel·la en dos esdeveniments que conflueixen a Andorra: un de ben autòcton, la setmana de l'isard,

amb carta blanca per a la caça d'aquests simpàtics animals als cims més característics i amb armes sofisticades; i un de global, la visita oficial del president francès Sarkozy, copríncep d'Andorra.

L'assassinat d'un pacífic duaner andorrà amb una arma precisa per matar isards en els dies preparatius de la visita presidencial engega les alarmes, que s'agreugen quan uns escrits anònims donen pistes que fan pensar que es prepara un atemptat contra Sarkozy. I la màquina policial s'accelera amb el control de tots els participants de la cacera i amb la incorporació d'efectius de la policia francesa.

Boix i el seu entorn

I en aquesta escalada de violència, amenaces, pors i sentiment d'incompetència és on es mourà Andreu Boix. Un oficial que ha d'afrontar tanta responsabilitat amb malalties greus sobtades de familiars directes, més assassinats de gent innocent, detencions de caps de turc sense cap ni peus i el control de tota l'activitat policial pels serveis francesos. Seran uns dies intensos per al policia que no li impediran tenir temps per deixar anar adrenalina en afers seductors compromesos, que alteraran més

la vida andorrana que la visita oficial de l'estadista.

En aquest batibull d'intrigues, complots i intimidacions, el policia protagonista va recreant l'Andorra actual des del budellam on transita la seva òptica professional. El relat està ple de sang i fetge però només és l'excusa per fer un retrat profund i sense concessions de la societat singular andorrana, un país sobirà remenut, enclaustrat entre pics inaccessibles, amb un mínim espai, població i encanteris per exercir la seva sobirania. Un relat de gènere negre com a excusa per reflectir amb mestria els colors, l'atmosfera, el bullici, l'esperança, les il·lusions i les frustracions d'un món bucòlic i entranyable.

L'escala del dolor del títol, que valora els graus del patiment humà, no és res més que una metàfora per classificar el relat en un gènere literari concret. Un miratge. La novel·la acaba sent un gran retable que recrea tots els angles de l'atmosfera actual, plural i enriquidora d'una societat diminuta però oberta a tots els colors de la vida.

Una gran i profunda radiografia de l'Andorra actual, ben retratada amb una trama reeixida, una prosa àgil i rica i un desenllaç sorprenent. Una gran novel·la. *

Poesia Jordi Llavina

Mànigues xopes

“Nosaltres trobem la bellesa no pas en una cosa concreta, sinó en els jocs d'ombres, en els claroscurs sorgits de la juxtaposició de diversos elements”, escriu Junichirô Tanizaki en el seu *Elogi de l'ombra*. Molts dels versos d'aquesta antologia clàssica de la tanka japonesa sembla que es corresponguin amb aquesta idea, tot i que van ser escrits uns quants segles abans que Tanizaki la formulés. Fujiwara no Arisuke, per exemple, un dels cent poetes compilats aquí, es refereix a “la llum clara, / resplendent, de la lluna”, que s'escola “entre aquests núvols / que el vent fred de l'autumne / esfilagarsa”.

Amb les tankes –una forma més antiga que l'haikú– passa com amb les *jarchas* mossàrabs, que eren versos que es feien servir com a co-

da en una composició força més llarga. Tenien la virtut de sintetitzar el tema del poema. Amb el temps, van prendre cos propi, es van individualitzar, i han arribat fins al dia d'avui –les tankes, no pas les *jarchas*– amb una vitalitat extraordinària, que, des de fa més d'un segle, ha traspassat les fronteres culturals en què es van originar com a forma poètica i com a programa estètic. Un cop llegides, una per una, les cent tankes contingudes en el llibre, el lector remarcarà que hi ha tòpics literaris comuns a la tradició trobadoresca provençal, per exemple: la llum de l'alba obliga els amants a separar-se; n'hi ha d'altres que són encara més universals: els cabells blancs a la testa d'un home són el resultat de la neu del temps. Però, en canvi, n'hi ha molts més que no-

més responen a la idiosincràsia japonesa, i que acolorixen aquest bellíssim ventall líric d'un centenar de composicions de cent autors diferents corresponent a la segona meitat de l'època Heian (794-1185) i a les primeres dècades de l'època Kamakura (1185-1333). L'antòleg, Fujiwara no Teika, va ser un dels poetes més importants en la tradició de la tanka.

Magnífica feina de traducció, la de Jordi Mas López. Valuósíssimes la seva introducció i les notes finals, que tenen un cert caràcter d'exhaustivitat. Mas ens explica qui era l'antòleg, passa revista dels temes consagrats per la tradició; ens il·lustra sobre l'origen i l'objectiu de la tanka, i ens en revela, alhora, alguns dels mecanismes més sofisticats, relacionats amb l'analogia; descriu

alguns conceptes específics que ajuden a entendre millor aquestes breus composicions d'una expressió lírica tan reconcentrada i, si se'm permet l'adjectiu, tan pura. Per exemple, el d'*utamakura*, això és, aquells “indrets que la tradició ha anat carregant de connotacions poètiques”. Jordi Mas també recorda que el model mètric de la tanka en català el va establir Carles Riba, autor de les del llibre *Del joc i del foc* (una de les quals, la número XVII, em fa escriure, perquè acaba proposant: “no escolleixis / entre el vent i la flama” [el subratllat és meu]). L'obra que ens ha donat Jordi Mas López mereix tots els elogis, i no tinc cap mena de dubte que quedarà com una referència ineludible de la bibliografia catalana referida a la poesia japonesa clàssica.

Andorra actual

Revista

Una llarga i digna trajectòria

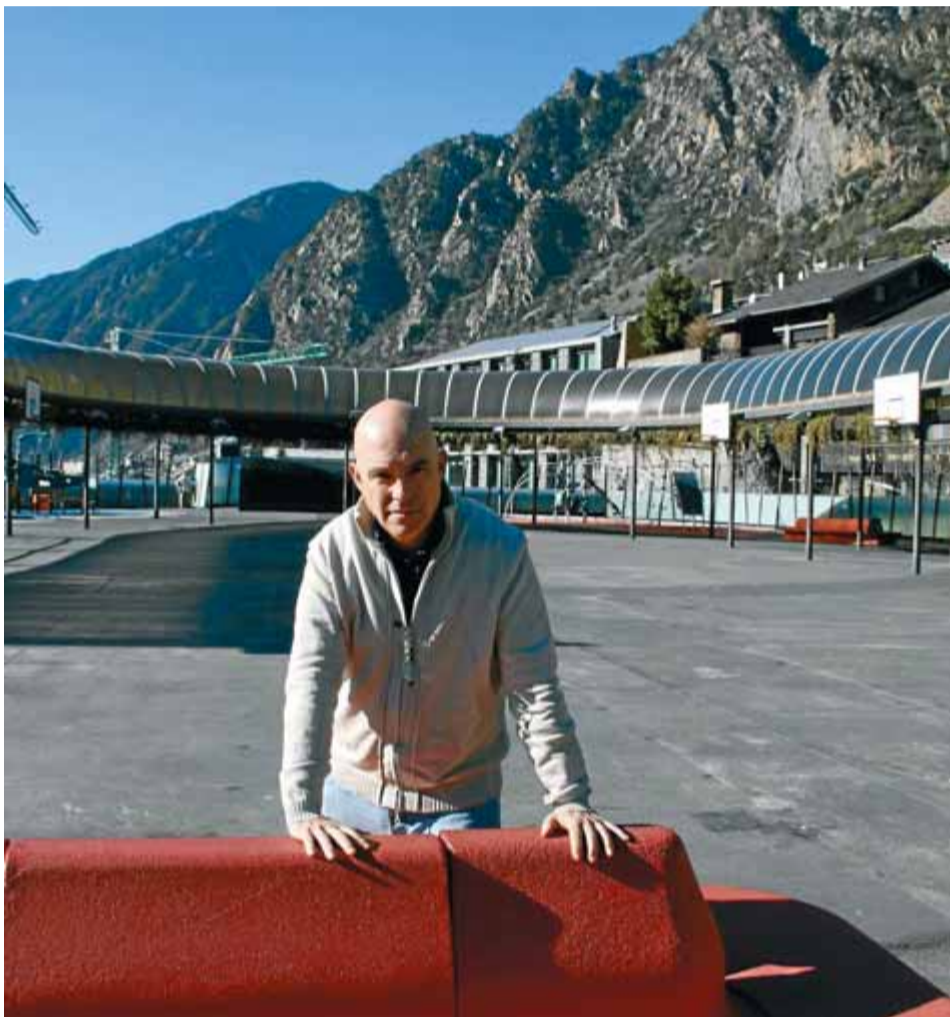
Josep Santesmas

L'*Aiguadolç* és una revista, d'aparició anual, editada per l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta i dirigida per Antoni Prats, dedicada sobretot a la producció literària valenciana en llengua catalana. Cadascun dels 39 números editats fins ara inclou un ampli dossier sobre un tema o un autor. Entre altres, n'han dedicat a Enric Valor, al teatre de Rodolf Sirera, a la poesia de Joan Fuster, a la narrativa de Joan F. Mira, als 40 anys de vida literària de Josep Piera, o en homenatge a Vicent Andrés Estellés, Isabel-Clara Simó, Maria Beneyto i Lluís Alpera, per posar noms coneguts. També han programat propostes tan suggeridores com establir comparacions entre les lletres alemanyes i italianes amb les catalanes, el feminisme i la narrativa catalana, la literatura sobre la conquesta de València, els diaris, dietaris i memòries, etcètera. En el darrer número s'han centrat en la literatura infantil i juvenil al País Valencià.

Josep Antoni Fluixà ens descriu un panorama que qualifica de recent, amb uns precedents que no van més enllà dels anys vint del segle passat i amb un esclat durant la República. Tracta especialment els períodes de 1970 a 1982 com el temps inicial de la literatura infantil i juvenil actual, el de 1982 a 1990 com el de la implantació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, i clou repassant el període del 1990 a l'actualitat, valorant l'obra dels autors més significatius (entre els gairebé 200 escriptors) i el paper cabdal de les editorials. Qualifica la poesia dirigida a infants i joves de gènere en auge i del teatre en distingeix la representació i l'edició. Conclou afirmant: "La literatura infantil i juvenil valenciana ha aconseguit un nivell mitjà de qualitat equiparable a la de qualsevol altra literatura del nostre entorn escrita en una llengua amb condicions socials més favorables."

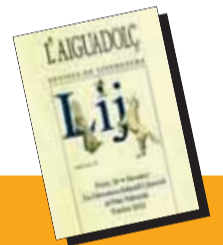
La novel·la juvenil d'ambientació històrica és tractada per Josep Millo i Vallès. Diego Gómez considera una aposta necessària els llibres de no ficció i l'assaig juvenil. Dos autors són tractats amb deteniment: Enric Lluch d'Algemesí és entrevistat per Beatriu Tortosa i l'obra poètica de Maria Dolors Pellicer és objecte d'un acurat estudi de Pilar García Aparicio. Altres temes tractats respectivament per Anna Ballester, Àfrica Ramírez Olmos, M. Dolors Pellicer, Meritxell Donyate i Empar Talens són: la narrativa de tradició oral, la il·lustració dels llibres, l'animació a la lectura al País Valencià, la traducció de literatura infantil i juvenil i la contribució de Víctor Peris (1951-2010) a la *Didàctica de la Llengua i a la Literatura Juvenil*. Tanca aquest volum una suggestiva i deliciosa petita mostra de poesia europea contemporània per a infants, presentada i traduïda per Miquel Desclot.

L'Aiguadolç és, en fi, una revista d'una trajectòria temporal remarcable, a tenir present per copsar sobretot la literatura generada al País Valencià. *

L'escala del dolor
Autor: **Albert Villaró**
Editorial: **Columna**
Barcelona, 2012
Pàgines: **327**
Preu: **19,90 euros**

El novel·lista
Albert Villaró, a la
plaça del Poble
d'Andorra la Vella
DAVID MARÍN

L'Aiguadolç
Dossier: **La literatura**
infantil i juvenil al País
Valencià
Edita: **Institut**
d'Estudis Comarcals
de la Marina Alta
Pedreguer, 2011
Pàgines: **129**
Preu: **10 euros**

La poesia japonesa clàssica està plena de referències a la natura i a símbols tradicionals ARXIU

Amb una presentació tan completa, i un aparat de notes final igualment tan acurat, els versos se sabran paladejar millor. La naturalesa humana és reflex de la natura: "un món on ni la pluja, / ni el temps, mai no s'aturen", escriu Ono no Komachi. Les mànigues són molles de pluja, de neu o de llàgrimes –de fet, els dos fenòmens meteorològics essentats no són altra cosa que la metàfora del plor–. La mort i la desparança queden expressades en uns versos exquisits que es refereixen a les flors blanques dels crisantems visitades pel gelbre. Les fulles seques són el brodat que abilla les aigües d'un riu. Una antologia molt popular al Japó perquè es va estampar en un conegut joc de cartes que se solia jugar la nit de cap d'any i no cap altre dia. *

Cent de cent
Hyakunin isshu
Traducció,
introducció i notes:
Jordi Mas López
Editorial: **Vitel·la.**
Bellcaire
d'Empordà, 2012
Pàgines: **196**
Preu: **19,50 euros**